

บทความประกอบการอภิปรายทั่วไป

เรื่อง

การแทรกแซงตลาดเกษตรกรของรัฐบาลจำเป็นหรือไม่

อภิปราย	นายกนิย	คุณละมัยพะ	ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์
	นายอรุณ	แสงสว่างวัฒนะ	ผู้แทนผู้บริโภค
	ร.ต.ประพาส	ลิมปะพันธ์	ผู้แทนผู้ผลิต
	ดร.เจิมศักดิ์	ปิ่นทอง	ผู้แทนนักวิชาการ
	นายสุรพล	อัครวิทย์ โยชนิ	ผู้แทนผู้ค้า
ผู้นำการอภิปราย	รศ.อาบ	นกะจิต	
เลขานุการ	อ.สมนรรักษ์	ชนพพิ	

บทความ

1. นโยบาย มาตรการ และบทบาทของรัฐบาลในการแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตรตามผู้ผลิต
โดย อรวรรณ อังคนานนท์เลิศ
2. สรุปข้อสังเกตนางประการเกี่ยวกับการแทรกแซงตลาดของภาครัฐบาล
โดย สมจินต์ สันถาวรภัย
3. นโยบาย มาตรการ และกรแทรกแซงของรัฐบาลทางด้านการส่งออกสินค้าเกษตร
โดย สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม
4. นโยบายและแนวทางการปรับปรุงระบบตลาดสินค้าเกษตรของไทย
โดย ชัยวัฒน์ คนจริง

นโยบาย มาตรการและบทบาทของรัฐในการแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตร กำนันผู้ผลิต

อรรณพ อังคนานนท์เลิศ

1. การประกันหรือพยุงราคาสินค้าเกษตรกรรม

ข้าว ข้าวเป็นพืชสำคัญในทางเศรษฐกิจทั้งเกษตรกรและของประเทศ เพราะเป็นอาหารหลักและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุด ถ้าราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับต่ำ ก็จะเป็นผลให้รายได้ของเกษตรกรตกต่ำด้วย ดังนั้น ข้าวจึงเป็นพืชที่รัฐบาลต่าง ๆ ให้ความสนใจ ทั้งการเร่งรัดการผลิตและเข้าแทรกแซงตลาดด้วยการประกันราคาหรือพยุงราคา เพื่อยกระดับราคาให้สูงขึ้น

1.1 เหตุที่ต้องมีการประกันหรือพยุงราคา

- 1) เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่
- 2) เพื่อรักษาระดับราคาข้าวให้ยุติธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 3) เพื่อรักษาสถาบันข้าวไทยในต่างประเทศให้มั่นคง
- 4) เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถจัดหาข้าวสารบริโภคได้ในราคาถูกยุติธรรม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีที่ผลิตได้น้อยเพราะภัยธรรมชาติ

1.2 วิธีการดำเนินการ

ปี 2518/19 รัฐบาลได้ประกาศประกันราคาข้าวเปลือก เพื่อเป็นการยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวไม่สามารถขายข้าวเปลือกได้ในราคาประกัน หรือเมื่อพ่อค้าโรงสีไม่สามารถรับซื้อได้อีก รัฐบาลก็จะเข้าดำเนินการรับซื้อโดย

- 1) จัดตั้งศูนย์อำนวยการสั่งการในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการค้าทั้งข้าวเปลือกและข้าวสารขึ้นในกระทรวงพาณิชย์ โดยมี ร.ม.ช. กระทรวงพาณิชย์เป็นผู้อำนวยการศูนย์

เศรษฐกิจกร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
บทความนี้เป็นที่ส่วนตัวของผู้เขียน และไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของผู้เขียนแต่ประการใด

2) หน่วยงานรับผิดชอบ ตามประกาศของระเบียบศูนย์จัดการเกี่ยวกับการค้าข้าวฉบับที่ 1 ได้จัดตั้งหน่วยรับผิดชอบ องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ชุมชนสหกรณ์ และองค์การคลังสินค้า

ต่อมาได้มีประกาศของระเบียบศูนย์จัดการเกี่ยวกับการค้าข้าวฉบับที่ 2 ได้มอบหมายให้องค์การคลังสินค้าทำสัญญากับโรงสีในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งศูนย์จัดการเกี่ยวกับการค้าข้าวให้ เพื่อเป็นสถานที่รับซื้อข้าวในราคาประกันจากเกษตรกร

3) วิธีการรับซื้อข้าวเปลือก ให้โรงสีที่ใดทำสัญญาไว้ รับซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาประกัน โดยมีเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบเป็นครั้งคราว

4) การระบายข้าวสารจากโรงสี ให้องค์การคลังสินค้าจัดหาสถานที่เก็บรักษาไว้ให้เพียงพอ และให้องค์การคลังสินค้าส่งให้โรงสีส่งข้าวสารตามชนิดและจำนวนที่แปรสภาพได้

ในปี 2521/22 และ 2522/23 เป็นการทยอยราคาข้าวเปลือกตามนโยบายรัฐบาลซึ่งดำเนินการโดย

1) จัดตั้งศูนย์บริหารงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อรับซื้อข้าวเปลือกราคาพุงจากเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในท้องถิ่นต่าง ๆ

2) จัดตั้งศูนย์บริหารงานของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อรับซื้อข้าวเปลือกและนำไปแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่ายภายในประเทศ และส่งออก

3) หน่วยงานของศูนย์บริหารงานฯ ในการรับซื้อข้าวเปลือก ได้แก่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์

4) การรับซื้อข้าวเปลือกราคาพุง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ เป็นประธานตามลำดับ

5) เงินทุนดำเนินการ ได้จากการกู้ยืมจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร อ.ก.ก. ได้กู้ยืม 900 ล้านบาท และการส่งเสริมสหกรณ์ 200 ล้านบาท

6) สถานที่เก็บรักษา ได้เช่าคลังของสหกรณ์การเกษตรที่มีกระจายในท้องถิ่นต่าง ๆ กับเช่าคลังของเอกชนเก็บเก็บตามความจำเป็น

7. การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้นำข้าวมาจำหน่ายตามแผนพุงราคาข้าวเปลือกต้องเป็นเกษตรกรและได้รับคำรับรองจากผู้ว่าราชการจังหวัด

ปี 2522/23

โคชขาวเปลือกตามแผนพุงราคากัน

ตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน - 14 มีนาคม 2523

	น.น.สุทธิ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	863,776.11	2,480,951
กรมส่งเสริมสหกรณ์	56,715.03	172,39
รวม	920,491.14	2,653.34

ข้อแตกต่างระหว่างการประกันราคาข้าวปี 2518/19 กับการพุงราคาข้าวเปลือกปี 2521/22 และปี 2522/23

1. การประกันราคาข้าวปี 2518/19 นั้น มีให้นำข้าวเปลือกที่ซื้อภายใต้โครงการประกันราคามาเก็บไว้ชั่วคราวระยะหนึ่ง ดังนั้นข้าวยังคงหมุนเวียนในตลาด เพราะให้โรงสีซื้อและเก็บเอง จึงไม่เป็นผลยกระกับราคาข้าวทั่ว ๆ ไปในตลาดให้สูงขึ้น

สำหรับโครงการพุงราคาข้าวปี 2521/22 และปี 2522/23 ได้เก็บข้าวส่วนที่เกินความต้องการไว้ในคลังของรัฐบาลที่ได้ทำการเข้าไว้ชั่วคราวระยะที่มีข้าวเกินความต้องการ จึงมีผลถึงราคาข้าวเปลือกในท้องตลาดทั่ว ๆ ไปในระยะนั้นให้สูงขึ้นด้วย

2. ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับสำหรับโครงการประกันราคาข้าวปี 2518/19 นั้นไม่แจ่มชัด เพราะศูนย์ได้ทำสัญญาให้โรงสีทำการรับซื้อในราคาประกัน และจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบทั้งคราว หลักฐานของเกษตรกรไม่แน่นอนจึงอาจเป็นหนทางให้โรงสีซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาถูกและนำมาจำหน่ายให้รัฐบาลในราคาแพงได้

สำหรับโครงการพุงราคาข้าวปี 2521/22 และปี 2522/23 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะผู้นำข้าวมาขายจะต้องมีหลักฐานที่ใช้ฟ้องร้องตามกฎหมายได้มาแสดง

3. ผลประโยชน์ในแง่ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐบาล กล่าวคือ ข้าวเปลือกที่ซื้อประกันโดยโรงสีนั้น ข้าวยังคงเป็นของเอกชน ดังนั้นในระยะเวลาที่ข้าวสารมีราคาสูงในตอนปลายฤดู รัฐบาลไม่อาจนำข้าวเปลือกที่ซื้อขายได้ในโครงการดังกล่าวมาหุงตลาดเพื่อตรึงราคาได้

ปี 2522/23

ได้ซื้อข้าวเปลือกตามแผนพยุรราคาลังนี้

ตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน - 14 มีนาคม 2523

	น.น.สุทธิ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร	863,776.11	2,480,951
กรมส่งเสริมสหกรณ์	56,715.03	172,39
รวม	920,491.14	2,653.34

ขอแถลงระหว่างการประกันราคาข้าวปี 2518/19 กับการพยุรราคาข้าวเปลือกปี 2521/22 และปี 2522/23

1. การประกันราคาข้าวปี 2518/19 นั้น มีให้นำข้าวเปลือกที่ซื้อภายใต้โครงการประกันราคาไปเก็บไว้ชั่วคราวระยะหนึ่ง ดังนั้นข้าวมังคงหมุนเวียนในตลาด เพราะให้โรงสีจัดซื้อและเก็บเอง จึงไม่เป็นผลยกระกับราคาข้าวทั่ว ๆ ไปในตลาดให้สูงขึ้น

สำหรับโครงการพยุรราคาข้าวปี 2521/22 และปี 2522/23 ได้เก็บข้าวส่วนที่เกินความต้องการไว้ในคลังของรัฐบาลที่ได้ทำการเช่าไว้ชั่วคราวระยะหนึ่งข้าวเกินความต้องการ จึงมีผลถึงราคาข้าวเปลือกในท้องตลาดทั่ว ๆ ไปในระยะนั้นให้สูงขึ้นด้วย

2. ผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับสำหรับโครงการประกันราคาข้าวปี 2518/19 นั้นไม่แจ่มชัด เพราะศูนย์ใกล้ทำสัญญาให้โรงสีทำการรับซื้อในราคาประกัน และจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบทั้งการวัดผลผลิตของเกษตรกรไม่แน่นอนซึ่งอาจเป็นผลทำให้โรงสีซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาถูกและนำมาจำหน่ายให้รัฐบาลในราคาแพงได้

สำหรับโครงการพยุรราคาข้าวปี 2521/22 และปี 2522/23 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้รับประโยชน์บ้างแท้จริง เพราะผู้นำข้าวมาขายจะต้องมีหลักฐานที่ใช้ฟ้องร้องตามกฎหมายได้มาแสดง

3. ผลประโยชน์ในแง่ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐบาล กล่าวคือ ข้าวเปลือกที่ซื้อประกันโดยโรงสีนั้น ข้าวมังคงเป็นของเอกชน ดังนั้นในระยะเวลาที่ข้าวสารมีราคาสูงในตอนปลายฤดู รัฐบาลไม่อาจนำข้าวเปลือกที่ซื้อขายได้ในโครงการดังกล่าวมาหุงตลาดเพื่อตรึงราคาได้

สำหรับการซื้อข้าวพุงราคาปี 2521/22 และปี 2522/23 ข้าวเป็นของรัฐบาล และทำการเก็บรักษาข้าวไ้เอง ดังนั้น รัฐบาลสามารถจะช่วยเหลือผู้บริโภคเมื่อข้าวมีราคาแพง รวมตลอดทั้งช่วยรักษาสถาถข้าวไทยในทางประเทศไว้ด้วย ในปีที่การปลูกข้าวประสบภัยธรรมชาติ

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

1. ปริมาณเงินทุนรัฐบาลได้จัดสรรให้เพื่อการพุงราคาไม่เพียงพอโดยเฉพาะในปี 2522/23 ทำให้เงินขาดมือ การซื้อต้องหยุดชงัก ราคาข้าวเปลือกกลับต่ำลงไปอีกในบางเดือน

2. ยุ้งฉางไม่เพียงพอ

3. การปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นยังไม่คล่องตัวพอ

4. ข้อมูลพันทางเกษตรกรรมกับพ่อค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ

ข้าวโพด ข้าวโพดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่หนึ่งรองจากข้าวอีกทั้งเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทุกภาค เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เกษตรกรเหล่านี้สามารถขายผลผลิตได้ในราคายุติธรรมพอสมควรไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้า อีกทั้งเป็นการช่วยแทรกแซงราคาทำให้ราคาในท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย จึงได้มอบหมายให้กองการตลาดเพื่อเกษตรกรดำเนินการรับซื้อข้าวโพดจากเกษตรกรในราคาพุงโดยใช้เงินทุนที่กู้จากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

1.1 เหตุที่ท้องมีการพุงราคา

1) เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดสามารถขายผลผลิตของตนได้ในราคาที่ยุติธรรม

2) เพื่อรักษาสถาถข้าวโพดให้มั่นคงตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสิงคโปร์

3) เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด

1.2 วิธีการดำเนินการ

1. จัดตั้งหน่วยรับซื้อข้าวโพดในท้องที่มีเกษตรกรปลูกข้าวโพดเป็นจำนวนมากหรือแหล่งที่เกษตรกรมีความเดือดร้อนในเรื่องการขายผลผลิต

2) กำหนดระเบียบและข้อบังคับสำหรับเกษตรกรผู้ประสงค์จะขายข้าวโพดให้แก่ อ.ค.ก. วาจะตองได้รับการรับรองจากเกษตรกรตำบล เกษตรอำเภ

5) ดำเนินการรับซื้อข้าวโพด ณ ที่หน่วยรับซื้อ โดยเกษตรกรผู้ขายข้าวโพดจะต้องเป็นผู้ขนส่งข้าวโพดมายังหน่วยรับซื้อของ อ.ค.ก. เอง

4) เมื่อรวบรวมข้าวโพดจากหน่วยรับซื้อทั้งหมดแล้ว ขายให้ตามแหล่งต่าง ๆ ดังนี้คือ

- ส่งขายให้ต่างประเทศตามโควตาที่ได้รับ
- ขายภายในประเทศ โดยอาจขายให้ชุมชนสหกรณ์
- ขายให้กองทุนอาหารสัตว์

1.3 ผลการดำเนินงาน

ปี	เป้าหมาย (ตัน)	เงินกองทุนสงเคราะห์ เกษตรกร(ล้านบาท)	รับซื้อ ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2518/19	10,000	22.50	6,612.2	15.21
2519/20	50,000	39.97	5,565.5	11.76
2520/21	40,000	49.80	17,859.2	33.83
2521/22	100,000	83.74	5,747.4	11.29
2522/23	100,000	80.80	3,476.9	7.67

จากการดำเนินงานพบว่าผลผลิตเท่าที่ผ่านมายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจมากนัก เพราะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย กล่าวคือ ในปี 2518/19 อ.ค.ก. ดำเนินการรับซื้อบรรลุเป้าหมายเพียงร้อยละ 66 เท่านั้น ในปี 2519/20, 2520/21 และ 2521/22 รับซื้อคิดเป็นอัตราเพียงร้อยละ 11, 44.6 และ 5.75 ของเป้าหมายเท่านั้น ซึ่งอยู่ในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ดีการดำเนินงานตามโครงการข้าวโพดนี้ก็สามารถช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดได้บ้าง คือ ทำให้แนวโน้มของราคาข้าวโพดในระดับท้องถิ่นทั่วไปสูงขึ้น

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

1) การดำเนินการรับซื้อชาวไร่ชาวนาในระยะเวลาก่อนเก็บเกี่ยวของเกษตรกร เพราะการขออนุมัติเงินต้องผ่านขั้นตอน ซึ่งกว่าจะสามารถดำเนินการรับซื้อได้ ปริมาณชาวไร่ชาวนาใหญ่อยู่ในมือพ่อค้าคนกลางแล้ว

2) ขั้นตอนการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นยังไม่คล่องตัว กล่าวคือ การดำเนินการรับซื้อ อ.ต.ก. ออกไปจัดตั้งหน่วยรับซื้อในแหล่งที่มีผลผลิตมาก และเกษตรกรจะต้องเป็นผู้ขนข้าวโพดมายังหน่วยรับซื้อเอง ทำให้เกษตรกรซึ่งหางไกลออกไปขายผลผลิตที่มีอยู่ให้แกพ่อค้า

ฝ่าย เป็นพืชที่ประเทศไทยยังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ ต้องสั่งซื้อฝ้ายจากต่างประเทศโดยเฉลี่ยปี ๆ หนึ่งเป็นจำนวน 77 พันตัน ถือเป็นมูลค่า 2,044 ล้านบาท เพื่อจะลดดุลย์การค้าและลดการนำเข้าฝ้ายซึ่งสามารถเร่งรัดขยายการผลิตขึ้นภายในประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการปลูกฝ้าย แต่การผลิตฝ้ายไม่ขยายเท่าที่ควรเพราะราคาไม่เป็นที่สนใจเพียงพอ ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรได้ดำเนินการจัดทำโครงการรับซื้อฝ้ายในเขตแหล่งปลูกฝ้ายที่เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนโดยยืมเงินทุนหมุนเวียนการรับซื้อจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรไปดำเนินการ

1.1 เหตุที่ต้องมีการประกันหรือพยุงราคา

1) เพื่อให้ความมั่นใจแก่เกษตรกรในเรื่องราคาและตลาด
2) เพื่อจูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ

3) ช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกมีรายได้คุ้มกับทุนที่ลงไป

4) เพื่อแทรกแซงราคาในท้องถิ่นให้อยู่ในระดับที่ยุติธรรมแก่ผู้ผลิต

1.2 วิธีการดำเนินการ

1) จัดตั้งหน่วยรับซื้อชาวไร่ชาวนาในท้องที่ที่มีเกษตรกรปลูกฝ้ายเป็นจำนวนมากหรือแหล่งที่เกษตรกรมีความเดือดร้อนในเรื่องราคาผลผลิต

- 2) รับข้อฝ่ายตามราคาซึ่งรัฐบาลได้กำหนด จากเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรโดยเกษตรกรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการขนส่งเอง
- 3) ใช้โรงพิมพ์ฝ่ายของหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นอันดับแรก หากไม่พอใช้ก็จะจ้างโรงงานพิมพ์ฝ่ายของเอกชนเป็นสถานที่ฝากเก็บและแปรสภาพก่อนออกจำหน่าย
- 4) ปูฝ่ายที่แปรสภาพจะขายให้องค์การพาณิชย์กระทรวงกลาโหม และโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอต่าง ๆ ภายในประเทศ ส่วนเมล็ดฝ่ายจะขายให้บริษัทสกัดน้ำมันพืชภายในประเทศและบริษัทผู้ส่งสินค้าออก

1.3 ผลการดำเนินการ

ปี	เป้าหมาย (ตัน)	เงินกองทุนสงเคราะห์ เกษตรกร (ล้านบาท)	รับซื้อ ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า ล้านบาท
2517/18 (เพื่อพยุงราคา)	5,000	42.0	2,955.08	22.345
2520/21 (เพื่อพยุงราคา)	4,000	40.19	4,763.49	42.200
2521/22 (เพื่อแทรกแซงราคา)	10,000	50.0	2,958.27	36.541
2522/23 (เพื่อพยุงราคา)	20,000	50.0		

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เท่าที่สอบถามความคิดเห็นเกษตรกรปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่พอใจในกานราคาพยุง เพราะราคารับซื้อค่อนข้างต่ำ และ อ.ต.ก. ก็รับซื้อฝ่ายในปริมาณที่ค่อนข้างน้อย มีเกษตรกรบางรายนำฝ่ายไปขายยังหน่วยรับซื้อ แต่ อ.ต.ก. ไม่สามารถรับซื้อได้หมดเมื่อเกษตรกรต้องเสียค่าขนส่งเพื่อขนฝ่ายแล้ว ก็ต้องนำไปขายให้พ่อค้าซึ่งถูกกดราคาต่ำกว่าราคาที่ได้รับ

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

- 1) อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ออกไปดำเนินการรับซื้อมีน้อย
- 2) การดำเนินการรับซื้อฝ่ายของ อ.ต.ก. ล่าช้ามาก และรับซื้อได้น้อยหรือรับซื้อได้เพียงบางแห่งเท่านั้น
- 3) ขาดเงินทุนหมุนเวียน กล่าวคือ ในปี 2521/22 จำนวนเงินทุน 50 ล้านบาท อ.ต.ก. ไม่สามารถหมุนได้ 2 ครั้ง ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 4) จุดรับซื้ออยู่ไกลไม่สะดวกในการขนส่ง

ถั่วเขียวผิวมัน เป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดซึ่งกำลังทวีความสำคัญเป็นลำดับ แต่ปริมาณการผลิตถั่วเขียวเปลี่ยนแปลงขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศและผลความไม่แน่นอนของราคา ดังนั้น เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพของการผลิตและราคา. ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงคือ ประสิทธิภาพในการผลิตและระดับราคาที่เกษตรกรได้รับ

1.1 เหตุที่ต้องมีการประกันหรือพยุงราคา

- 1) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเขียวที่ได้รับความเดือดร้อนในการขายในท้องถิ่นจากการรกราคารับซื้อของพ่อค้าคนกลาง
- 2) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้ซื้อในท้องถิ่น โดยการรับซื้อถั่วเขียวในราคาที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดอำนาจต่อรองราคาขึ้นในท้องถิ่น
- 3) เพื่อจูงใจให้เกษตรกรปลูกถั่วเขียวเพิ่มขึ้นได้เพียงพอตามความต้องการของตลาด

1.2 วิธีการดำเนินงาน

- 1) ตั้งหน่วยรับซื้อในแต่ละจังหวัดที่ปลูกถั่วเขียวเป็นจำนวนมากและเกษตรกรมีความเดือดร้อนในการขาย
- 2) รับซื้อถั่วเขียวจากสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไปในกรณีสถาบันเกษตรกรจะรับซื้อจากการรวบรวมถั่วเขียวจากสมาชิกเท่านั้น ไม่รับซื้อในกรณีที่สถาบันเกษตรกรนั้น ๆ รวบรวมถั่วเขียวไว้นอนและจำหน่ายเพื่อหากำไร
- 3) รับซื้อโดยวิธีซื้อขายอย่างเคี้ยวตามราคาพ่วงซึ่งประกาศ -
- 4) ถั่วเขียวที่รับซื้อจะเก็บไว้ที่ไซโลของ อ.ต.ก. ในจังหวัดต่าง ๆ หรือคลังของทางราชการ หรือสถานที่เก็บสินค้าของเอกชนในท้องถิ่นที่ อ.ต.ก. พิจารณาเห็นว่าเหมาะสม

1.3 ผลการดำเนินงาน

ปี	เงินกองทุนสงเคราะห์	รับขอ ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2521/22 (เพื่อพยุงบราซิล)	31	3826.48	24.355
2522/23 (เพื่อพยุงบราซิล)	30		

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

- 1) เนื่องจากราคาที่พ่อค้ารับซื้อใกล้เคียงกับราคาพยุงบราซิล ชาวไร่อ้อยเขียวจึงขายให้กับพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่
- 2) ที่เก็บรักษาไม่เพียงพอ และการปฏิบัติงานในท้องถิ่นไม่คล่องตัว

2. การจัดหาปุ๋ยขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

ตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรได้จัดหาปุ๋ยเคมีมาจำหน่ายให้เกษตรกรทุกปี และจำนวนปีที่จัดหามีจำนวนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับภาวะปุ๋ยในท้องตลาดและนโยบายของรัฐบาล ซึ่งถูกจำกัดด้วย เงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือเกษตรกรที่มีอยู่แต่ละปี ชนิดปุ๋ยที่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรจัดหามาจำหน่ายนั้นส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยสำหรับข้าว อ้อยมีบ้างเพียงส่วนน้อย และบางปีเท่านั้นที่จัดหาปุ๋ยสำหรับไม้ผล

ส่วนราคาจำหน่ายนั้น องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรได้จำหน่ายในราคาเท่ากับต้นทุนหรือต่ำกว่า แต่รัฐบาลยังได้ออกค่าใช้จ่ายในการขนส่งปุ๋ยให้แก่เกษตรกรอีกด้วย การจำหน่ายปุ๋ยก็จำหน่ายทั้งในรูปเงินสด และเงินเชื่อ ซึ่งราคาแตกต่างกันประมาณ 200-300 สตางค์

2.1 เหตุที่มีการจัดหาปุ๋ยเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาเห็นว่าปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของประเทศ นอกจากระบบชลประทานและเทคนิคสมัยใหม่ แต่อัตราการใช้อย่างยังต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ

ในกลุ่มเอเชียวัยกัน อุปสรรคสำคัญที่ทำให้การใช้จ่ายไม่แพร่หลายได้แก่ ภูมิอากาศแห้ง และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นรัฐบาลเห็นว่าควรจะให้ความอนุเคราะห์แก่เกษตรกรในเรื่องนี้จริงจัง โดยรัฐบาลจัดซื้อปุ๋ยจำนวนมากเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกรผู้ผลิตอันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

2.2 วิธีการดำเนินการ

- 1) จัดจำหน่ายปุ๋ยให้แก่เกษตรกรในราคาไม่เกินระดับอันสมควร ส่วนที่เกินไป รัฐบาลจะยอมอุดหนุนให้
- 2) จัดจำหน่ายปุ๋ยให้แก่เกษตรกรโดยผ่านสถาบันเกษตรกรที่เกษตรกรผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสถาบันหนึ่งสถาบันใด หากมีความต้องการใช้ปุ๋ยตามโครงการนี้ จะต้องมีการรับรองของผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องถิ่นนั้น ๆ ว่าได้รับความเดือดร้อนจริง
- 3) เนื่องจากโกดังปุ๋ยยังไม่มี จึงต้องเช่าโกดังของเอกชนซึ่งค่าเช่าเหมาะสมเป็นรายปี

2.3 ผลการดำเนินงาน

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของรัฐแต่การดำเนินงานขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร โดยเฉพาะเรื่องปุ๋ยเคมีที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง ทำให้องค์การตลาดฯ ดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะยังขาดปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และยังไม่ได้กำหนดแผนการดำเนินงานจัดหาปุ๋ยมาจำหน่ายให้เกษตรกรล่วงหน้าได้แน่นอน ประกอบด้วยเงินทุนหมุนเวียนที่รัฐให้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรยืมจากกองทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือเกษตรกรบางครั้งจำนวนน้อยไม่พอเพียงกับความต้องการ

2.4 ปัญหาและอุปสรรค

- 1) ความล่าช้าของการจัดส่งปุ๋ยเคมีไปให้เกษตรกร ทั้งนี้เพราะต้องผ่านขั้นตอนในการดำเนินงานตามระเบียบมาตลอด อ.ต.ถ. ไม่เก็บปุ๋ยที่เกษตรกรสั่งซื้อสำรองไว้ในโรงเก็บ

2) ในการขนส่งปุ๋ยให้เกษตรกรจะทำการว่าจ้างได้เฉพาะบริการของ ร.ส.พ. ตามที่คณะกรรมการอนุมัติเพียงแห่งเดียว ในบางครั้งทาง ร.ส.พ. มีรถยนต์บริการไม่เพียงพอ

3) เกษตรกรยังชำระหนี้ค้างเก่าไม่หมด คณะกรรมการในกลุ่มเกษตรกรขาดความรับผิดชอบในกลุ่มของตนเอง แต่ไม่เข้าใจถึงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มที่พอ

3. การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจ

โดยเหตุที่อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพดเป็นพืชเศรษฐกิจที่นำรายได้เข้าประเทศปีละไม่น้อย แต่ภาวะการผลิตยังไม่แน่นอน บางปีก็ผลิตได้เกินหรือต่ำกว่าความต้องการของตลาด เป็นเหตุให้เกษตรกรต้องอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ ฉะนั้นเพื่อเป็นการควบคุมให้ปริมาณการผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาด จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม รักษาระดับราคาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย สมควรกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด

3.1 เหตุที่ต้องมีการกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจ

1) เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกให้สูงขึ้น มีความมั่นใจในตลาดและราคา

2) เพื่อก่อให้เกิดการระดมกำลังคนและงบประมาณสำหรับการส่งเสริมและวิจัย

3) เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการวางแผนและการควบคุมปริมาณการผลิตให้พอกับความต้องการ

4) เพื่อช่วยเศรษฐกิจของประเทศโดยการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิง เพราะการกำหนดแหล่งผลิตที่ไม่ไกลจากโรงงานจะช่วยประหยัดค่าขนส่งได้เป็นอย่างมาก

3.2 วิธีการดำเนินการ

1) พิจารณาวางอำเภอใด จังหวัดใดควรกำหนดเป็นเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับ อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด โดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ประกอบดังนี้

1.1) แหล่งที่ตั้งของโรงงาน

1.2) มีการเพาะปลูกกันมากอยู่แล้ว เกษตรกรมีความรู้ความชำนาญดี

1.3) ความอุดมสมบูรณ์ของดินก็พอสมควรโดยพิจารณาจากผลผลิตต่อไร่

1.4) มีต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่ำ

2) คำแนะนำการประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดเขต
เกษตรเศรษฐกิจสำหรับพืชดังกล่าว

3) คำแนะนำการประกาศของประธานคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนา
การเกษตรและสหกรณ์ ให้เกษตรกรผู้ปลูกทำการจดทะเบียนผู้ปลูกพืชตามแบบที่ราชการ
กำหนดไว้ภายใน 90 วัน

4) คำแนะนำให้ความช่วยเหลือทางการเงินทางวิชาการปัจจัยการผลิต เช่น
การจัดหาพันธุ์พืช ให้แก่เกษตรกรที่จดทะเบียนในเขตเกษตรเศรษฐกิจที่กำหนดไว้

3.3 ผลการดำเนินงาน

ขณะนี้ได้ดำเนินการจดทะเบียนสำหรับผู้ปลูกอ้อยก่อน ส่วนชาวโพก
และมันสำปะหลังจะได้ดำเนินการต่อไปภายหลัง